

Innspill til jordbruksforhandlingene 2026 fra avls- og raselagene for de bevaringsverdige storferasene.

## Økt støtte til bevaringsverdige storferaser er nødvendig for å sikre den gode utviklingen av antall dyr

Drift med disse rasene bidrar til landbruk over hele landet

De bevaringsverdige storferasene er overrepresentert på garder med små og mellomstore besetninger, setring, utmarksbeite, økologisk drift og de som driver med lokal foredling av melk og kjøtt<sup>1</sup>. Drift med bevaringsverdige storferaser er derfor en viktig faktor i å nå det landbrukspolitiske målet om landbruk over hele landet. Slik drift kan gi grunnlag for omlegging til et produksjonssystem med økt beitebruk og redusert fare for overproduksjon selv om dyretallet opprettholdes eller økes da rasene gir lavere produksjon av melk og kjøtt enn produksjon med de mer vanlige og høgproduktive rasene.

God økning i antall kyr av bevaringsverdige storferaser

De siste ti årene har det vært en god økning i antall kyr av bevaringsverdige storferaser, fra totalt 2 852 kyr i 2013 til totalt 5 869 i 2024. I 2023 kunne Norge feire at ingen av de bevaringsverdige storferasene lenger er kritisk truet, de er bare truet<sup>2</sup>. Dette tyder på at tiltakene for å støtte disse rasene har positiv effekt.

Produksjonstilskudd til bevaringsverdige storferaser, et viktig tilskudd

Ett av tiltakene som støtter drift med disse rasene er produksjonstilskuddet *Tilskudd til bevaringsverdige storferaser* som ble innført i 2000. Tilskuddet regnes å være av avgjørende betydning for veksten av antall dyr<sup>3</sup>. Rasene har, uavhengig av driftsform, ulemper i dagens produksjons- og tilskuddssystem som generelt premierer volum. Det er derfor viktig at dette bevaringstilskuddet økes for å sikre at både nye og eksisterende brukere velger disse rasene.

Økt støtte er avgjørende for fortsatt drift med bevaringsverdige storferaser

Produksjoner basert på de bevaringsverdige storferasene forutsetter annen kompetanse enn drift med de vanlige storferasene som er i bruk i dag. Dette er kompetanse som knapt finnes i lærebøker eller i informasjonsmateriell fra landbrukets rådgivingsapparat. Det er miljøet innen avls- og raselagene til de bevaringsverdige storferasene som både innehar og videreformidler til nye brukere og generasjoner hvordan en best mulig kan drive basert på disse rasene. Med dagens økte produksjonskostnader i landbruket er det derfor avgjørende at produsenter med bevaringsverdige storferaser får økt tilskudd til sine produksjonsformer.

Kritisk få mjølkekyr av de bevaringsverdige storferasene

De bevaringsverdige storferasene var tradisjonelt mjølkeraser eller kombinasjonsraser. Før år 2000 var over 90 % av kyrne av de bevaringsverdige rasene holdt som mjølkekyr. De siste ti årene har det skjedd en markant endring i bruk av disse rasene. I 2014 ble 55 % av kyrne av de bevaringsverdige storferasene holdt som mjølkekyr, i 2024 var det 23 %. I tall utgjør dette 1 424 mjølkekyr i 2014 og 1 260 mjølkekyr i 2024. Dette viser at tiltakene som har vært gjort for å øke antall kyr av de

---

<sup>1</sup> <https://nva.sikt.no/registration/01994cefd639-e0913f35-467e-4992-8023-7403ccff9372>

<sup>2</sup> En storferase er kritisk truet når det er færre enn 300 avlshundyr, ref <https://nva.sikt.no/registration/01994cefd639-e0913f35-467e-4992-8023-7403ccff9372>

<sup>3</sup> [AgriAnalyse 5-2024 Hvordan opprettholde melkeproduksjon på bevaringsverdige storferaser?](#)

bevaringsverdige storferasene har truffet dårlig de som har mjølkekyr. I 2024 var det 269 besetninger som hadde mjølkekyr av de bevaringsverdige storferasene, en nedgang på seks besetninger fra 2023<sup>4</sup>.

Disse tallene viser at det begynner å bli kritisk for fagmiljøet for denne produksjonsformen. Det er de eksisterende mjølkeprodusentene som ivaretar og utvikler kunnskapen om mjølkeproduksjon på disse rasene, ikke etablerte forsknings- og utviklingsmiljø. Slik tradisjonsbåren kunnskap er helt avhengig av at produksjonsformen holdes levende for å sikre muligheten for muntlig overlevering til nye brukere og generasjoner.

Forslag til kriterier for produksjonstilskudd til mjølkekyr av bevaringsverdig storferase står på side tre i dette dokumentet.

AgriAnalyse oppsummerer i sin rapport 5-2024 *Hvordan opprettholde melkeproduksjon på Bevaringsverdige storferaser?* at dagens tilskuddssystem er innrettet mot å øke produksjonen og siden distriktstilskudd mjølk er produksjonsavhengig bidrar dette tilskuddet til at forskjellen i inntekt mellom mjølkebruk med NRF og mjølkebruk med bevaringsverdige storferaser opprettholdes og ikke utjevnes. En må derfor forvente en fortsatt nedgang i antall mjølkekyr av disse rasene dersom det ikke settes inn et kraftfullt tiltak for å snu den negative trenden.

### Oppsummering

Avls- og raselagene for de bevaringsverdige storferasene ber om at

- Tilskudd til bevaringsverdige storferaser økes til kr 5 000.
- Det etableres et eget produksjonstilskudd for mjølkekyr av de bevaringsverdige storferasene i størrelsesorden kr 6 000 pr ku pr år.

*Følgende lag har sluttet seg til dokumentet ved bekreftet e-post sendt til Norsk Bufe.*

|                                                    | <i>Bekreftet med e-post høst 2025</i> |
|----------------------------------------------------|---------------------------------------|
| <i>Avslaget for sidet trønderfe og nordlandsfe</i> | <i>17. nov 2025</i>                   |
| <i>Landslaget for telemarkfe</i>                   | <i>13. nov 2025</i>                   |
| <i>Laget for vestlandsk fjordfe</i>                | <i>14. nov 2025</i>                   |
| <i>Laget for vestlandsk raudkolle</i>              | <i>15. nov 2025</i>                   |

<sup>4</sup> <https://nva.sikt.no/registration/01994cefd639-e0913f35-467e-4992-8023-7403ccff9372>

**Forslag til kriterier for å få produksjonstilskudd til mjølkekyr av bevaringsverdig storferase:**

1. Kua må være berettiget PT til bevaringsverdig storferase. Og så, for å sjekke om kua er mjølkeku eller ikke, foreslås to alternativ:

***a)** Kua må være registrert som årsku mjølk i Kukontrollen. De kyrne som ikke er medlem i Kukontrollen, men der produsenten likevel mener de er tilskuddsberettiget for mjølkeproduksjon, må kontrolleres manuelt av kommunen (eller de kan kontrolleres ved risikobasert kontroll).*

***b)** Risikobasert kontroll av om kua er mjølkeku. Da blir det opp til kommunen å sjekke om kua er mjølkeku for de som trekkes ut for kontroll.*